

Mezinárodní náhled na budoucnost slavistiky

Изучение славянских языков, литератур и культур как инославянских и иностранных (Сербия, Белград, 3-5 июня 2008 г.). Славистическое общество Сербии, Белград 2008, 395 с.

V srbském Bělehradu se ve dnech 3.-5. června 2008 konalo mezinárodní slavistické vědecké sympozium, věnované 130. výročí založení katedry ruského jazyka a literatury na Bělehradské univerzitě a 60. výročí vzniku Slavistické společnosti Srbska. S referáty aktivně vystoupilo více než osmdesát účastníků z patnácti zemí. V jednotlivých promluvách byly na různé úrovni a z odlišných úhlů pohledu podchyceny všechny aspekty, odpovídající a zapadající do společného tematického rámce s názvem *Studium slovanských jazyků, literatur a kultur jak jinoslovanských, tak cizozemských*.

Konference byla zahájena plenárním zasedáním. Dále pak pracovaly tři základní sekce a v jejich rámci proběhlo jedenáct dílčích, tematicky blízkých rozprav. Na závěrečném zasedání byly shrnuty výsledky tří denního vědeckého jednání slavistů a byla zdůrazněna pozitiva a účelnost podobných mezinárodních slavistických konferencí na aktuální témata jak slavistické vědy, tak i jejího mnohotvárného uplatňování a široké aplikace. Bylo poukazováno na nezbytnost vytváření a zakládání moderních mezinárodních slavistických organizací, a to především takových asociací, které se budou intenzivně zajímat o problematiku studia slovanských jazyků, literatur a kultur a které budou následně přínosem pro funkční integraci základní a aplikované slavistiky.

V souvislosti s tím byl navržen iniciativní výbor, který měl v průběhu podzimu 2008 rozpracovat koncepci budoucí mezinárodní asociace slavistů (MAS) jako výchozí podmínku a základ přípravy pro ustanovení a zřízení takové organizace. Bylo navrženo, aby vhodným momentem závěrečné a finální etapy pro založení organizace bylo uskutečnění mezinárodního vědeckého sympozia v Moskvě, které se následně konalo ve dnech 24.-26. března 2009 s názvem *Slovanské jazyky a kultury v současném světě*.

Z bělehradské konference vzešel pozoruhodný sborník, který srbští kolegové představují veřejnosti. Z důvodu různorodosti obsahu a zaměření jsou jednotlivé příspěvky v tomto sborníku prezentovány a seřazeny abecedně (ve shodě s ruskou azbukou) podle příjmení jednotlivých autorů. Texty uvedených vystoupení jsou publikovány převážně v ruském jazyce, ale najdeme zde například i příspěvky v srbštině.

V tomto recenzním zamyšlení je pro přehlednost uváděno u všech referátů vždy jméno autora, stát a název příspěvku, dále pak u každého z nich v heslovité zkratce překlad a stručný obsah:

И. Э. Абдрахманова (Россия) – *Сказки Александра Сергеевича Пушкина на аудиовизуальных занятиях русского языка как иностранного* (o pohádkách A. S. Puškina při audiovizuální výuce ruštiny jako cizího jazyka); **Э. Н. Акимова** (Россия) – *Культурологический аспект изучения старославянского языка* (o kulturologických aspektech studia staroslověnštiny); **Е. В. Алтабаева** (Россия) – *Оптативные предложения как объект изучения в инославянской языковой среде* (o optativních větách jako objektu studia); **Д. Ю. Анисимова** (Россия) – *Специфика употребления личных местоимений в словацком языке в сопоставлении с русским* (o specifiku použití osobních zájmen v slovensko-ruském plánu); **Н. П. Балкунова** (Казахстан) – *Художественный текст на уроках русского языка в национальной школе* (o využití uměleckého textu v hodinách ruského jazyka na národní škole); **В. Белоканић-Шкунца** (Србија) – *Уџбеници руског*

пословног језика; **С. С. Богданова** (Болгария) – *Наблюдения над языком нескольких общих фрагментов в Изборнике 1073 г. и «Пандектах» Никона Черногорца* (o jazyku některých fragmentů v uvedených publikacích); **В. П. Бонев** (Болгария) – *Некоторые аспекты преподавания русского как бизнес-языка в болгарской аудитории* (o některých aspektech výuky ruštiny jako obchodního jazyka v bulharském prostředí); **В. Борисенко-Свинарская** (Сербия) – *Необязательность как грамматическая категория или как русский глагол «теряет» время* (o tom, jak ruské sloveso „ztrácí“ čas); **М. Бошков** (Србија) – *Историја текста и компаративно проучавање* (На материјалу српске рецепције дела староруске књижевности); **А. Бранднер** (Чехия) – *Проблема сопоставительного изучения иностранных языков, особенно русского, в чешской среде* (o problematice konfrontačního studia cizích jazyků, zvláště ruského, v českém prostředí); **И. В. Бугаева** (Россия) – *Агглюнтопонимы в славянских языках и культурах*; **П. Буняк** (Сербия) – *Эпизод из истории белградской полонистики* (Письмо Юзефа Голомбека Крешимуру Георгиевичу) (o epizodě z dějin bělehradské polonistiky); **Е. Н. Виноградова** (Россия), **А. В. Ситарь** (Украина) – *«Немодальная» модальность* (заметки об одной синтаксической конструкции) („nemodální“ modalita – poznámky o jedné syntaktické konstrukci); **Б. Вићентић** (Србија) – *Синтакса девербативних именица у руском у поређењу са српским*; **Д. П. Войводић** (Сербия) – *Об аспектуально-темпоральной (не)дифференцированности русского и сербского глагола в синтаксически (не)обусловленных контекстах*; **А. Вонниш** (Австрия) – *Сопоставительный анализ местоимений в русском, сербском и немецком языках* (o srovnávací analýze zájmen v ruském, srbském a německém jazyce); **М. В. Всеволодова** (Россия) – *О некоторых актуальных вопросах грамматического описания славянских языков в целях их преподавания как иностранных* (o některých aktuálních gramatických otázkách výuky slovanských jazyků jako jazyků cizích); **В. Вулетић** (Србија) – *Нека значајна питања упоредног проучавања књижевности*; **Й. Газда** (Чехия) – *Рост аналитизма (и агглютинативности) как одна из конвергентных тенденций в развитии современных славянских языков* (o růstu analytismu jako jedné z konvergentních tendencí v rozvoji současných slovanských jazyků); **Е. Гинич** (Сербия) – *Изменения в месте ударения в современном русском языке* (На материале орфографических словарей РАН второй половины XX века) (o změně přízvuku v současném ruském jazyce /Na materiálu orfografických slovníků RAV druhé poloviny XX. století/); **Н. В. Горјанска** (Русија) – *Из искусства преподавања српског језика на тјуменском државном универзитету* (o výuce srbstiny na Tjumenském univerzitě); **И. Грибанова** (Украина) – *Аккумуляемы православной культуры в матрице формирующейся билингвальной личности* („akkumulema“ pravoslavné kultury v matici formující se bilingvní osobnosti); **Й. Догнал** (Чехия) – *Некоторые особенности русской малой прозы в период конца 19-ого – начала 20-ого веков* (o některých zvláštностech ruské malé prózy na přelomu 19.-20. století); **Ц. Досева** (Болгария) – *К изучению лексики древнейшей славянской гимнографии* (слова с суффиксом -ице) (o studiu lexiky slovanské hymnografie); **Е. Л. Доценко** (Украина) – *Актуальные вопросы интеграции лингвистики и юриспруденции в Украине* (актуální otázky integrace lingvistiky a jurisprudence na Ukrajině); **Г. Драгоева-Гальская** (Болгария) – *Вызовы обучения русскому языку студентов колледжей по туризму в Болгарии* (o výuce ruského jazyka pro studenty středních škol cestovního ruchu v Bulharsku); **М. Н. Есакова, Г. М. Литвинова** (Россия) – *Использование видеоматериалов в практике преподавания русского языка при подготовке пе-*

реводчиков (využití videomateriálů při praktické výuce ruského jazyka pro přípravu překladatelů); **А. А. Камалова** (Польша) – *Прецедентные имена как предмет лингвокультурологического описания* (precedentní jména jako předmět lingvokulturologického popisu); **Е. Капинова** (Болгария) – *К вопросу об изучении студентами колледжей по туризму средствами невербального делового общения с носителями русского языка* (k otázkám výuky studentů středních škol cestovního ruchu o prostředcích neverbální komunikace v ruském jazyce); **Е. Капинова, О. Бондаренко, В. Бонев** (Болгария) – *О системе учебников по русскому языку для студентов колледжей по туризму* (o systému učebnic pro studenty středních škol cestovního ruchu); **К. Кончаревич** (Сербия) – *Сопоставительные лингводидактические исследования в сербской русистике: итоги и перспективы* (o srovnávacím lingvodidaktickém výzkumu v srbské rusistice: závěry a perspektivy); **В. Копривица, А. Корда-Петровић** (Србија) – *О наставе чешког језика и књижевности на Филолошком факултету у Београду*; **А. Ю. Корнеева** (Россия) – *О представленности экономических терминов в лексических минимумах современного русского языка* (o ekonomických termínech v lexikálním minimu současného ruského jazyka); **Б. Косанович** (Сербия) – *Деятельность Саввы Владиславича-Рагузинского в пользу русской и сербской культуры и духовности* (o činnosti Savvy Vladislaviče-Raguzinského a jeho přínosu pro ruskou a srbskou kulturu); **Т. И. Крыча** (Украина) – *Славянский ассоциативный словарь как средство сопоставительно-типологического изучения языков* (o slovanském asociativním slovníku jako prostředku ke konfrontačně-typologickému studiu jazyků); **В. А. Кузьменкова** (Россия) – *Описательные предикаты в трансформационной парадигме русского предложения* (o popisných predikátech v transformačním paradigmatu ruské věty); **Е. Линдстрем** (Швеция) – *Значение овладения родным языком для всестороннего развития личности и возможности изучения русского языка как родного в Швеции* (o významu osvojování si rodného jazyka pro všestranný rozvoj osobnosti a o možnostech studia ruského jazyka jako mateřského ve Švédsku); **И. Лучкув** (Польша) – *О маркировании границ временного контакта ситуаций в тагисных конструкциях (на примере выражения предшествования в польском и русском языках)*; **Е. М. Маркова** (Россия) – *Национально-культурный компонент семантики межъязыковых омонимов в славянских языках (на материале русского и чешского языков)* (o národně-kulturním komponentu sémantiky mezijazykových homonym ve slovanských jazycích (na materiálu ruského a českého jazyka); **Ж. А. Меерманова** (Турция) – *Сопоставительный анализ гендерной фразеологии турецкого и русского языков* (o srovnávací analýze genderové frazeologie tureckého a ruského jazyka); **Д. Мирич** (Сербия) – *Согласие – несогласие как явление дискурса русского и сербского языков (souhlas – nesouhlas jako jev diskurzu ruského a srbského jazyka)*; **Н. А. Нагорная** (Россия) – *Специфика преподавания русской литературы иностранным студентам включенной формы обучения* (o specifiku přednášení ruské literatury zahraničním studentům); **И. А. Нагорный** (Россия) – *Спецкурс «Семантика и функции русских частиц» в свете новых подходов к преподаванию русского языка как иностранного* (o speciálním kurzu s názvem „Sémantika a funkce ruských částic“ ve světle nových přístupů k výuce ruského jazyka jako cizího); **К. Попова** (Болгария) – *Открытие лингвокультуры в процессе обучения иностранному языку* (o objeňování jazykové kultury v procesu studia cizího jazyka); **Д. Поповић** (Србија) – *Народ као културни концепт у руском и српском језику (lid jako kulturní koncept v ruském a srbském jazyce)*; **И. Поспишил** (Чехия) – *Брненская*

школа литературной компаративистики и генологии/жанрологии и ареальное изучение славистики: ее истоки в контекстуальных связях (o brněnské škole literární komparatistiky a genologie/žánrologie a areálovém studium slavistiky: její prameny v kontextuálních souvislostech); **О. А. Прохвятилова** (Россия) – *Место современной духовной речи в стилевом пространстве русского языка* (o místě současné duchovního projevu ve stylovém prostoru ruského jazyka); **Д. Пытел-Пандей** (Польша) – *Социолингвистический анализ адресатных форм семейной титулатуры, употребляемых в современном русском, немецком и польском языках* (o sociolinguvistické analýze adresních forem rodinné titulatury, používaných v současném ruském, německém a polském jazyce); **В. Раичевич** (Сербия) – *Современные сознательные методы обучения иностранному языку (основные положения и принципы)* (o současných metodách a principech při výuce cizích jazyků); **М. Рельић** (Србија) – *Верски окриви језичкеи етничке десловенизације Косова и Метохије*; **О. В. Сахарова** (Украина) – *Взаимодействие русского и украинского языков в современной коммуникативной ситуации Киева* (o interakci ruského a ukrajinského jazyka v současné komunikativní situaci Kijeva); **М. В. Сибирёва** (Россия) – *Образ креста в трудах митр. Филарета (Дроздова) и свят. Николая Сербского (Велимировича)* (o zobrazení kříže v pracích metropolity Filareta /Drozdova/ a sv. Nikolaje Srbského /Velimiroviče/); **Б. Станкович** (Сербия) – *Вклад славистического общества Сербии в изучение славянских языков, литератур и культур* (o přínosu slavistické společnosti Srbska pro studium slovanských jazyků, literatur a kultur); **Б. Томович** (Австрия) – *Различия между русскими и сербскими способами глагольного действия* (o rozdílech mezi ruskými a srbskými způsoby slovesného děje); **Б. Томович** (Австрия) – *Сопоставительное изучение славянских языков при помощи многоязычного «Гралис-Корпуса»* (o porovnávacím studiu slovanských jazyků pomocí multijazykového elektronického „Gralis-Korpusu“); **М. Филипек** (Польша) – *Српска књижевност на страницима польског часописа «Камена» (1933–1993)* (o srbské literatuře na stránkách časopisu „Kamena“ /1933–1993/); **Э. Х. Харатсидис** (Греция) – *«Оставаясь христианином, Казанзакис до конца своих дней почитал Ницше, Будду и Ленина»* (o Kazantzakisovi, který zůstal křesťanem a do konce svého života uctíval Nietzscheho, Budhu a Lenina); **Н. Хаджизаде** (Турция) – *Сопоставление концепта «счастье» в русской и турецкой языковой картине мира* (o porovnání konceptu „šťěstí“ v ruském a tureckém obrazu světa); **А. Г. Хорошавина** (Россия) – *Некоторые замечания о сенсублизирующих компонентах в структуре русских фразеологизированных конструкций с семантикой аргументированного несогласия* (některé poznámky o senzibilizujících komponentech ve struktuře ruských frazeologizovaných konstrukcí se sémantikou zdůvodněného nesouhlasu); **Л. Цонева** (Болгария) – *Славянские личные имена в неславянском окружении* (o slovanských osobních jménech v neslovanském prostředí); **Б. Чурич** (Сербия) – *Русский дом в Белграде (По поводу 75-летия работы Дома)* (o Ruském domu v Bělehradě /při příležitosti 75. výročí založení Domu/); **О. В. Шаталова** (Россия) – *Номинативное поле концепта БЫТИЕ в русском языке* (o nominativním poli konceptu БУТИ v ruském jazyce); **Н. М. Щедрина** (Россия) – *Александр Солженицын – художественный интерпретатор русской истории* (o Alexandru Solženicynovi jako uměleckém interpretovi ruských dějin).

Na posledních pěti stránkách knihy jsou v abecedním pořadí seřazena a představena plná jména autorů příspěvků v tomto sborníku včetně titulů, místa pracoviště, města a státu. Kromě této posuzované reprezentativní publikace o úctyhodném rozsahu 395 stran

byl vydán ještě sborník tezí a resumé, ve kterém je publikována poměrně značná část všech referátů ze sympozia ve zkrácené verzi.

Recenzovaný slavistický sborník se vyznačuje poutavou a kultivovanou formální úpravou. Všechny zařazené příspěvky plně souznívají s v úvodu nastolenou slavistickou tematikou, která má i v dnešním spleťtém globalizovaném světě nepochybně své solidní postavení a patřičné místo. Navíc je stále zřetelnější, že problematika studia slovanských jazyků, literatur a kultur a otázky dalšího formování a budoucího směřování slavistiky jako takové nabývají ustavičně na závažnosti a aktuálnosti.

A to je i poselství, které v sobě tato publikace nesporně nese a snaží se tak nejen podpořit a povzbudit vědce a odborníky-slavisty, ale chce rovněž oslovit širší zainteresované čtenářské auditorium.

Zdeňka Matyušová

Originální slovenský příspěvek k mezinárodnímu sjezdu slavistů

XIV. mezinárodní zjazd slavistov v Ochride. Príspevky slovenských slavistov. Ved. redaktor a editor Peter Žeňuch. Slovenský komitét slavistov, Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, Bratislava 2008.

Slovenští slavisté soustředění v Slovenském komitétu slavistů vydali péčí své organizace a Slavistického ústavu Jána Stanislava na počest XIV. Mezinárodního kongresu slavistů sborník; nebezpečí takových sborníků je známo, ale tento se vydal svým soustředěním na určitý slavistický okruh: tím je vnější i vnitřní propojení lingvistiky, literární vědy, kulturologie, ale také historiografie, různých uměnověd (věda o výtvarném umění, muzikologie), etnologie a folkloristiky. Dva příspěvky v rámci tematického bloku napsaly české badatelky a odpovídají odbornému zaměření Slavistického ústavu SAV.

Šťastný incipit představuje sumarizující, přehledová stráž Tatiany Šefanovičové *Velká Morava v evropském kontexte*. Autorka jednak uznává tradiční název říše, o němž se zejména na Slovensku z různých důvodů pochybuje, jednak ukazuje zapojení tohoto útvaru do tehdejších raněstředověkých evropských státních útvarů, na jeho původní hodnoty, ale také na kreativní originalitu naddunajských Slovanů spojených s vlivem Říma, pozdní antiky a Byzance. Pavol Žigo prezentuje *Slovanský jazykový atlas* jako obraz přirozeného jazykového vývoje, Adriana Ferenčíková, čerpající z téhož materiálu, zkoumá neslovanské výpůjčky ze sféry zemědělství a Vincent Blanár píše o slovenské onomastické škole se zdůrazněním toponymie a hydronymie, v čemž pokračuje Jaromír Krško ve studii *Stav a perspektívy slovenskej hydronomastiky*. Porovnávací/konfrontační/kontrastivní lingvistický materiál do sborníku vnáší Mária Košková, jež analyzuje negaci v slovenské a bulharské frazeologii; syntakticko-sémantické téma kultivuje Juraj Vaňko ve stati *Vyjadrovanie spontánnych dejov bez účasti činiteľa*. Sborník má také didaktický rozměr v rámci mezikulturní komunikace ve studii Eleny Zelenické, která jej zkoumá v rusky psané stati *Межкультурный размер общения в обучении иностранным языкам*. Ján Jankovič v práci *Adaptabilita poézie hviezdneho obdobia* na poměrně atraktivním materiálu poezie slovenského a jihoslovanského národního obrození zkoumá básně a písně *Hej, Slováci* a další texty a jejich české, „československé“ a jihoslovanské souvislosti metodou genetické ana-